

Anna Justyna Sochacka

Uniwersytet w Sztokholmie

DLACZEGO NIE MÓWIĄ PO POLSKU? – STOSUNEK POLSKICH UCZNIÓW DO NAUKI JĘZYKA OJCZYSTEGO W SZWECJI

Żałuję, że nie opanowałam lepiej języka polskiego, kiedy byłam dzieckiem [...] chciałabym przynajmniej pisać po polsku
*Szwedka polskiego pochodzenia, lat 19,
tłumaczenie z j. angielskiego*

Szwecja od początku XX wieku stanowiła cel przyjazdu dla wielu polskich emigrantów, począwszy od tak zwanej emigracji galicyjskiej, przez emigrację wojenną i powojenną, aż po emigrację ekonomiczną¹. Dziś polscy emigranci stanowią dość zauważalną grupę na tle dwustu mniejszości narodowych w tym kraju². Według Szwedzkiego Biura Statystycznego na terenie dziewięćmilionowej Szwecji przebywało w 2014 roku 81 697 osób urodzonych w Polsce³.

Ze względu na multikulturowy i wielojęzyczny charakter państwa szwedzkiego szeroko promowana jest tutaj dwujęzyczność. Szkoły chcą zachęcić uczniów do rozwijania umiejętności językowych. W wielu szkołach oferowana jest nauka tak zwanych języków domowych, czyli *hemspråk* lub *modersmål*, do których mają prawo także dzieci polskich emigrantów. Szkoły organizują także dni języków ojczystych, podczas których dzieci mogą zapoznać się z kulturą i językami swoich kolegów. Ponadto istnieją dla rodziców strony internetowe, które zawierają materiały do nauki i mają zachęcać do kształcenia dziecka w języku ojczystym⁴. Jak zauważa Roman Laskowski, „[w] zależności od warunków społecznych, w jakich kształtuje się postawa dziecka wobec systemu

¹ P. Bartkowiak, *Język polonijny w Szwecji*, Stockholm Univeristy 2015, s. 3-4.

² I. Lindberg, *Multilingual Education: the Swedish Perspective*, [w:] *Education in Multicultural Societies: Turkish and Swedish Perspectives*, red. M. Carlson, A. Rabo, F. Gök, London 2007, s. 72.

³ http://www.scb.se/sv_/ [dostęp: 21.08.2015].

⁴ Np. <http://modersmal.skolverket.se/polska/> [dostęp: 19.04.2015].

wartości wyniesionego z domu rodzinnego, wielokulturowość i dwujęzyczność mogą być bogactwem stymulującym rozwój intelektualny dziecka⁵. Laskowski podaje także wiele okoliczności, które mają wpływ na języki mniejszości, między innymi „instytucjonalne wsparcie kultury i języka mniejszości ze strony państwa”⁶. W Sztokholmie, gdzie znajduje się największe skupisko Polaków, funkcjonuje tak zwana Szkoła Polska, czyli Szkolny Punkt Konsultacyjny im. Katarzyny Jagiellonki⁷.

Tematem niniejszego artykułu jest przedstawienie sytuacji językowej dzieci polskich imigrantów w Szwecji oraz tego, jaki wpływ na nią ma nauka języka polskiego w szkołach. Jest to podsumowanie badań przeprowadzonych w pierwszym kwartale 2015 roku na grupie trzydziestu Szwedów polskiego pochodzenia. Referat zawiera odpowiedzi na poniższe pytania: gdzie i jak dzieci polskich emigrantów używają języka polskiego i w jakich okolicznościach tracą zdolność posługiwania się nim jako językiem ojczystym; jakie jest nastawienie dzieci polskich emigrantów na naukę języka polskiego; jakie jest nastawienie polskich Szwedów do ich polskiego dziedzictwa i języka; jak dobrze opanowali język polski; jaka była rola zajęć z *modersmål lektion* dla ich rozwoju; jakiego języka używali w domu, z rodzicami, polską rodziną, czy też z polskojęzycznymi rówieśnikami.

Badaniem zagadnień z tej tematyki zajmował się wyżej wspomniany Laskowski, który w swojej monografii *Język w zagrożeniu. Przyswajanie języka polskiego w warunkach polsko-szwedzkiego bilingwizmu* opisuje fonetyczne i gramatyczne zmiany językowe u dzieci polskich emigrantów wychowanych w Szwecji⁸. Omawia on także elementy socjolingwistyczne, mianowicie problem przekazania języka i kultury drugiemu pokoleniu. Badania Laskowskiego były szeroko zakrojone i obejmowały setkę dzieci w wieku 5-15 lat. Z kolei Paulina Bartkowiak przedstawiła ciekawą dysertację o przeskoku kodowym w rozmowach polskich pracowników w Szwecji⁹. Tematyką nauczania języka polskiego za granicą zajmuje się także Anna Dąbrowska¹⁰. W raporcie z 2010 i 2011 roku Eliza Herman-Cederlind i Margareta Ignat opisują między innymi sytuację nauczania języka polskiego w Geteborgu¹¹.

⁵ R. Laskowski, *Język w zagrożeniu. Przyswajanie języka polskiego w warunkach polsko-szwedzkiego bilingwizmu*, Kraków 2009, s. 9-10.

⁶ *Ibidem*, s. 18.

⁷ <http://szkolapolska.se/> [dostęp: 19.08.2015].

⁸ R. Laskowski, *op. cit.*

⁹ P. Bartkowiak, *op. cit.*

¹⁰ A. Dąbrowska, *Rola polszczyzny w kształtowaniu tożsamości środowisk polonijnych*, [w:] *Kultura wobec kręgów tożsamości*, red. T. Kostyrko, T. Zgółki, Kongres Kultury Polskiej KKP2000: materiały konferencji przedkongresowej, Poznań, 19-21 października 2000, s. 168-180.

¹¹ E. Herman-Cederlind, M. Ignat, *Modersmålsundervisningens roll i den svenska skolan*, Gothemburg University 2010.

Metodologia

Jak zostało wspomniane we wstępie, badania zostały przeprowadzone w Sztokholmie w marcu 2015 roku. W ankiecie udział wzięło trzydzieści osób, w tym dwanaście kobiet i osiemnastu mężczyzn w wieku od 18 do 29 lat. Kryterium doboru uczestników było pochodzenie ich rodziców, stąd przynajmniej jeden rodzic powinien być z Polski. Brane były pod uwagę także osoby urodzone w Polsce, które wyemigrowały do Szwecji przed ukończeniem dziesiątego roku życia. Ankieta została przygotowana w języku angielskim tak, aby uczestnicy w pełni rozumieli zadawane im pytania. Po jej wypełnieniu uczestnicy dobrowolnie mogli wziąć udział w wywiadzie, aby uzupełnić podane informacje lub dodać swoje spostrzeżenia. Dwudziestu jeden uczestników zgodziło się na udzielenie dodatkowych szczegółów odnośnie do ich doświadczeń językowych. W tym miejscu należy zaznaczyć, że znalezienie odpowiednich uczestników było wyjątkowo trudnym zadaniem, wielu Szwedów polskiego pochodzenia odmówiło udziału w badaniach, aczkolwiek byli zainteresowani poznaniem ich wyników.

Wyniki i dyskusja

Spośród badanych dziesięć osób urodziło się w Polsce i wyemigrowało do Szwecji we wczesnym dzieciństwie, a dwadzieścia pozostałych stanowiły osoby urodzone w Szwecji, których przynajmniej jeden rodzic jest pochodzenia polskiego. 63% uczestników bez wahania określiło siebie jako „native speaker” języka szwedzkiego. Pięć osób z trzydziestu wskazało język polski jako swój język ojczysty, a jedynie jedna piąta widzi siebie jako osobę dwujęzyczną, władającą polskim i szwedzkim na tym samym poziomie. Określając swe umiejętności posługiwania się językiem polskim, poza jedenastoma osobami, które uznały polski za swój język ojczysty, dziewięć osób zadeklarowało biegłą znajomość języka polskiego, cztery – dobrą, a pięć osób jego kiepską znajomość. Wyniki te mogą napawać optymizmem, jednak należy je porównać do rezultatów dotyczących języka angielskiego. Tutaj aż 80% osób oszacowało znajomość języka angielskiego jako biegłą. Nasuwa się stąd wniosek, że informatorzy posługują się językiem angielskim lepiej niż polskim, co potwierdził w wielu wypadkach wywiad przeprowadzony po ankiecie. Może to wynikać z tego, że w Szwecji język angielski jest traktowa-

ny jako drugi język, a nie język obcy¹². Ma on także uprzywilejowaną pozycję w szkołach, co odzwierciedla fakt, że ponad 90% Szwedów mówi biegle po angielsku¹³.

Na pytanie, w jakich okolicznościach używają języka polskiego, uczestnicy najczęściej wskazywali na dom rodzinny. Trzy czwarte z nich miało oboje rodziców Polaków, jednakże jedna czwarta wszystkich osób posługiwała się jedynie językiem szwedzkim w domu. Jedna czwarta przyznała, że jedynym powodem, dla którego nie używali szwedzkiego w kontaktach z rodzicami, było to, że rodzice nie posługiwali się płynnie szwedzkim. Jednak wiele osób dodawało w rozmowie, że łatwiej było im mówić po szwedzku, ponieważ znajomość szwedzkiego ich rodziców była dużo lepsza od znajomości języka polskiego dziecka, a było to ważne szczególnie w momentach wyrażania uczuć, emocji czy też opinii. Wielokrotnie uczestnicy podkreślali, że nagminnie dochodziło do sytuacji, gdy na ich pytania zadawane po szwedzku rodzice uporczywie odpowiadali po polsku, co niejednokrotnie było denerwujące bądź powodowało nieporozumienia i niezrozumienia. W konsekwencji wywoływało to jeszcze większą niechęć do posługiwania się językiem ojczystym. Zapytani o pogarszanie się ich umiejętności językowych uczestnicy podawali przede wszystkim dwa okresy, w których wystąpiło owo pogorszenie. Pierwszy to czas rozpoczęcia nauki w szwedzkiej szkole i poznanie szwedzkojęzycznych kolegów, drugi z kolei to wyprowadzenie się od rodziców i tym samym utrata kontaktu z językiem. Jednakże należy zauważyć, że część uczestników przyznała, że nigdy nie mówili płynnie po polsku, więc trudno im określić, czy takie pogorszenie wystąpiło.

Co ciekawe, tylko jedna trzecia informatorów używała polskiego w kontaktach z rodzeństwem. Oczywiście, może to wynikać z tego, że nie wszyscy uczestnicy mieli braci lub siostry, choć głębsza przyczyna tkwi w tym, że często rodzeństwo rozmawia ze sobą w języku szwedzkim, który stanowi bardziej naturalne medium w komunikacji. Jedna osoba przyznała, że w relacjach z rodzeństwem wypracowała swoisty mikś polskiego ze szwedzkim, który rządził się swoimi zasadami. Co więcej, dokładnie 60% posługiwało się polskim w relacjach z innymi krewnymi, a 40% osób wskazało także przyjaciół i kolegów z Polski. Należy także dodać, że 33% czytało książki bądź prasę w języku polskim, a aż 43% miało regularny dostęp do telewizji po polsku.

Jest oczywiste, że dzieci polskich imigrantów w Szwecji dorastają w zupełnie innej kulturze i innych realiach niż ich rówieśnicy w Polsce. Mają oni zupełnie inną

¹² I. Lindberg, *op. cit.*, s. 72; F.M. Hult, *English on the streets of Sweden: An ecolinguistic view of two cities and a language policy*, „Working Papers in Educational Linguistics” 2003, 19 (1), s. 43; G. Sundberg, *Language Policy and Multilingual Identity in Sweden Through the Lens of Generation Y*, „Scandinavian Studies” 2013, 85(2), s. 209.

¹³ C. Bardel, Y. Falk, Ch. Lindqvist, *Multilingualism in Sweden*, [w:] *Current Multilingualism: A new linguistic dispensation*, red. D. Singleton, J. Fishman, L. & Ó Aronin, M. Laoire, Boston-Berlin 2013, s. 247.

mentalność i niekiedy ich nastawienie do języka polskiego różni się w znacznym stopniu od tego reprezentowanego przez ich rodziców. Uczestnicy zostali więc zapytani o użyteczność języków: polskiego, a także angielskiego, szwedzkiego, chińskiego, hiszpańskiego i niemieckiego w ich codziennym życiu, a także w życiu zawodowym, na rynku pracy itp. Mieli oni określić w skali od 1 do 7 użyteczność danego języka. W rezultacie otrzymano następujące dane: j. angielski 6,87; j. szwedzki 5,77; j. hiszpański 4,96; j. chiński 4,7; j. polski 4,5; j. niemiecki 4,28. Wydaje się rzeczą oczywistą, że język angielski otrzymał najwyższe noty, gdyż w wielu firmach język angielski to język komunikacji, a część szkół średnich i prawie każdy uniwersytet zapewnia kształcenie w języku angielskim na wielu swoich kierunkach i profilach¹⁴. Co jest interesujące, Szwedzi polskiego pochodzenia uważają polski jako atut na rynku pracy, jednak ocenili go prawie najniżej z podanych języków. Poza tym ponad połowa (54%) wskazała, że znajomość polskiego pomogła im w opanowaniu innych języków przynajmniej w nieznacznym stopniu.

Według prawa szwedzkiego każdy uczeń pochodzący z mniejszości narodowej (lub ten, którego jeden z rodziców pochodzi z innego kraju niż Szwecja) ma prawo uczestniczyć w zajęciach z języka ojczystego na każdym etapie kształcenia, począwszy od przedszkola aż do skończenia szkoły średniej. Innymi słowy, każde dziecko polskiego imigranta może wybrać język polski jako obowiązkowy lub dodatkowy przedmiot. W roku szkolnym 2011/2012 co piąty uczeń szkoły podstawowej władał innym językiem ojczystym niż szwedzkim, mniej więcej połowa z nich uczestniczyła w tak zwanych hemspråk/modersmål lektion¹⁵.

Język polski jest nauczany przed zajęciami lub w godzinach popołudniowych w wymiarze minimum jednej godziny tygodniowo. Są to zajęcia indywidualne bądź zorganizowane w małych grupach, w zależności od potrzeb uczniów, poziomu zaawansowania grupy lub warunków czysto technicznych, na przykład warunków lokalowych szkoły. Polscy nauczyciele mają także wsparcie ze strony MEN, które opracowało sylabusy i programy do nauczania języka, historii, geografii czy wiedzy o społeczeństwie za granicą. Są to materiały dostosowane do wieku i stopnia zaawansowania uczniów¹⁶. Wymagania pedagogiczne wobec nauczycieli są dość rygorystyczne. Idealny kandydat na nauczyciela języka polskiego powinien władać językiem polskim jako językiem ojczystym, powinien mieć wykształcenie filologiczne w zakresie języka polskiego oraz posiadać uprawnienia nauczycielskie w Szwecji. Mimo że kryteria te mogą wydawać

¹⁴ I. Lindberg, *op. cit.*, s. 78, 87.

¹⁵ Statistisk årsbok 2013. Utbildning och forskning, s. 433, http://www.scb.se/statistik/_publikationer/ov0904_2013a01_br_23_a01br1301.pdf [dostęp: 11.04.2015].

¹⁶ Zob. O. Bambrowicz, M. Krasuska-Betiuk, *Dialogue of Cultures in Teaching Mother Tongue to Children of Parents Migrating From Poland to France*, [w:] *Social Contexts of Child Development*, red. J. Uszyńska-Jarmoc, Białystok 2013, s. 124.

się wygórowane, w dużych miastach, na przykład w rejonie Sztokholmu, są one całkowicie naturalne i nie obserwuje się tam utrudnień w znalezieniu odpowiednio wykształconych kandydatów. Jednakże w mniejszych miejscowościach gminy obniżają oczekiwania względem zainteresowanych, aby zapewnić jakikolwiek kontakt uczniów z językiem ich rodziców. Niestety ma to wpływ na jakość i systematyczność kształcenia. Dzieci z mniejszych miejscowości mogą latami czekać na zorganizowanie zajęć polskiego w szkołach, stąd też wielu rodziców podejmuje się samemu kształcenia swoich dzieci w tej dziedzinie.

Prawie 75% z przebadanych osób uczyło się języka polskiego w szkole w Szwecji. Należy jednak podkreślić, że pochodzą oni z rejonu Sztokholmu lub przyległych do niego miast, gdzie zajęcia z języka ojczystego są przeważnie dostępne. 43% uczestniczyło na język polski w szkole podstawowej i gimnazjum¹⁷, pozostałe 30% uczestniczyło w zajęciach w szkole podstawowej. Dokładnie połowa uczestników przyznała, że nauka polskiego w szkołach miała wpływ na ich zdolności posługiwania się tym językiem.

Jak to było wspomniane wyżej, zajęcia z *hemspråk* są zajęciami dodatkowymi, i 56% osób na pytanie o ich motywację przy wyborze polskiego przyznało, że było to wolą ich rodziców. Tylko cztery osoby nie miały zapewnionej możliwości nauki polskiego, ale co piąty odmówił brania udziału w takich zajęciach. Powodami takich decyzji były na przykład niski poziom kształcenia, późna godzina zajęć, ale także strach przed byciem uznanym za osobę o innym pochodzeniu.

Ze względu na bardzo rozbudowany wachlarz zajęć dodatkowych w szwedzkich szkołach język polski nie zawsze stanowi priorytet w wyborze uczniów. Nie jest to tylko problem języka polskiego, ale wszystkich zajęć *hemspråk*. Lindberg pisze, że mają one dość niski status i nie odpowiadają potrzebom wielojęzycznych uczniów¹⁸. Dodatkowo mimo opracowanych sylabusów i programu nauczycielom pozostawia się dość dużą swobodę w sposobie przeprowadzania zajęć¹⁹. Dlatego nacisk powinien być kładziony na jakość tych zajęć, ich dostępność oraz interesującą treść lekcji. Niestety, wielu uczestników badań przyznało, że zajęcia nie były ciekawe, nie stanowiły dla nich żadnego priorytetu, wręcz byli zirytowani tym, że musieli w nich uczestniczyć. Pojawiły się także głosy, że więcej o gramatyce czy ortografii nauczyli się od rodziców w domu niż w szkole. Mniej niż jedna trzecia wyraziła pozytywną opinię o języku polskim w ich szkołach, podkreślając przede wszystkim pozytywne nastawienie nauczycieli oraz ich zaangażowanie w przygotowanie i prowadzenie lekcji. Co ciekawe, pojawiły się także głosy, że nauka polskiego w szkołach była niedostosowana do poziomu języka uczniów, a ponadto powinna być bardziej skoncentrowana na praktycznej nauce

¹⁷ Szwedzkie gimnazjum to odpowiednik polskiej szkoły średniej, liceum ogólnokształcącego.

¹⁸ I. Lindberg, *op. cit.*, s. 82.

¹⁹ *Ibidem*.

języka, na przykład na gramatyce, uczeniu się nowych słów, kolokwializmów. Poza tym wielu uczniów przyznało, że nie zawsze rozumiało bardzo wyrafinowany język nauczyciela lub treści przedstawione na zajęciach były dla nich zbyt trudne.

Wreszcie należy poruszyć temat dyskryminacji ze względu na znajomość języka polskiego. Oczywiście, dyskryminacja ze względu na pochodzenie jest nie tylko prawnie zabroniona, ale społecznie nieakceptowana i nietolerowana praktycznie w każdym aspekcie życia społecznego, w szczególności w szkołach. Jednakże, jak podkreśla Lindberg, dwujęzyczność w szkołach często spotyka się z negatywnym nastawieniem nauczycieli, a mówienie z akcentem jest uważane za błędne²⁰. Z taką postawą zetknęli się także uczniowie polskiego pochodzenia. Ponad jedna czwarta uczestników przyznała, że przynajmniej raz stali się ofiarami dyskryminacji ze względu na swoje pochodzenie. Trudno skomentować tę liczbę, ponieważ w warunkach szwedzkich nawet jeden incydent tego typu to dużo. Nie ma jednak wątpliwości, że strach przed stygmatyzacją lub zwyczajna chęć przynależenia do grupy na tym etapie rozwojowym może być głównym faktorem wpływającym na niechęć dzieci polskich imigrantów do uczenia się języka swoich rodziców. 43% uczestników jest dumnych ze swojego polskiego dziedzictwa. Jedna czwarta uważa, że bycie częściowo Polakiem nie jest dla nich istotne. Co więcej, 75% z nich chce, aby ich dzieci władały językiem polskim, choć w tym wypadku możemy być sceptyczni co do tego, aby trzecie pokolenie mówiło po polsku.

Ostatnim aspektem poruszonym w wywiadzie była znajomość instytucji polskich w Szwecji. Jedynie Instytut Polski był znany przez 90% informatorów. Pozostałe organizacje i placówki, między innymi Szkoła Polska w Sztokholmie, Biblioteka Polska w Sztokholmie, Polska Misja Katolicka, były wskazywane przez mniej niż jedną czwartą badanych.

Podsumowanie

Wydaje się oczywiste, że instytucje takie jak szkoła, która zapewnia jedynie jedną godzinę tygodniowo języka ojczystego, nigdy nie będą czynnikiem decydującym o tym, czy dzieci polskich emigrantów będą władały biegle językiem. Jest to jednak bodziec wspomagający. Przyczyn, które stoją za niską znajomością języka polskiego wśród dzieci polskich emigrantów, jest wiele. Mają one różne podłoża i często są bardzo indywidualne. Należy do nich przede wszystkim nastawienie samego dziecka i determinacja nauczycieli (lub jej brak), poczucie, że język polski niewiele znaczy na rynku

²⁰ E. Norén, *An immigrant student's identity formation in a Swedish bilingual mathematics classroom*, [w:] *Mathematics and Mathematics education: Cultural and Social Dimensions*, red. C. Bergsten, E. Jablonka & T. Wedege, Linköping: Swedish Society for Research in Mathematics Education 2010, s. 179; I. Lindberg, *op. cit.*, s. 80.

pracy, ma niebawym wpływ na chęć kształcenia się w tym kierunku. Co więcej, nowa emigracja, czy też emigracja zarobkowa, charakteryzuje się małym zorganizowaniem i zaangażowaniem w tworzenie polskiej tożsamości poza granicami. Szwedzi polskiego pochodzenia nie znają bowiem polskich instytucji kulturalnych.

Bibliografia

- Szkoła Polska w Sztokholmie, <http://szkolapolska.se/> [dostęp: 19.08.2015].
- Szwedzkie Biuro Statystyczne, http://www.scb.se/sv_/ [dostęp: 21.08.2015].
- Bambrowicz O., Krasuska-Betiuk M., *Dialogue of Cultures in Teaching Mother Tongue to Children of Parents Migrating From Poland to France*, [w:] *Social Contexts of Child Development*, red. J. Uszyńska-Jarmoc, Białystok 2013, s. 107-134.
- Bardel C., Falk Y., Lindqvist Ch., *Multilingualism in Sweden*, [w:] *Current Multilingualism: A new linguistic dispensation*, red. D. Singleton, J. Fishman, L. & Ó Aronin, M. Laoire, Boston-Berlin 2013, s. 247-269.
- Bartkowiak P., *Język polonijny w Szwecji. Przeskok kodowy w rozmowach na temat pracy*, Stockholm Univeristy 2015. Independent thesis Basic level (degree of Bachelor), 10 credits/15 HE credits Student thesis.
- Dąbrowska A., *Rola polszczyzny w kształtowaniu tożsamości środowisk polonijnych*, [w:] *Kultura wobec kręgów tożsamości*, red. T. Kostyrko, T. Zgółki, Kongres Kultury Polskiej KKP2000: materiały konferencji przedkongresowej, Poznań, 19-21 października 2000, s. 168-180.
- Dąbrowska A., Miodunka W., Pawłowski A., *Wyzwania polskiej polityki językowej za granicą: kontekst, cele, środki i grupy odbiorcze*, Warszawa 2012.
- Haglund C., & Centrum för tvåspråkighetsforskning, *Social interaction and identification among adolescents in multilingual suburban Sweden: A study of institutional order and sociocultural change*, Stockholm: Centre for Research on Bilingualism, Stockholm University 2005.
- Herman-Cederlind E., Ignat M., *Modersmålsundervisningens roll i den svenska skolan*, Rapport från en forskningscirkel med modersmålslärare från Språkcentrum, Göteborgs stad, i samarbete med Institutionen för svenska språket vid Göteborgs universitet 2010, <http://goteborg.se/wps/wcm/connect/75320212-e1fd-4231-90a4-345defc3fe15/Hel+rapport+juni+2012.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=75320212-e1fd-4231-90a4-345defc3fe15> [dostęp: 19.04.2015].
- Hult F.M., *English on the streets of Sweden: An ecolinguistic view of two cities and a language policy*, „Working Papers in Educational Linguistics” 2003, 19 (1), s. 43-63.
- Hult F.M., *Planning for Multilingualism and Minority Language Rights in Sweden*, „Language Policy” 2004, 3(2), s. 181-201.
- Laskowski R., *Język w zagrożeniu. Przyswajanie języka polskiego w warunkach polsko-szwedzkiego bilingwizmu*, Kraków 2009.

- Lindberg I., *Multilingual Education: the Swedish Perspective*, [w:] *Education in Multicultural Societies: Turkish and Swedish Perspectives*, red. M. Carlson, A. Rabo, F. Gök, London 2007, <http://www.srii.org/content/upload/documents/66f9f6e9-c2d7-47ab-8b37-c37c6fb1471a.pdf> [dostęp: 19.04.2015].
- Norén E., *An immigrant student's identity formation in a Swedish bilingual mathematics classroom*, [w:] *Mathematics and Mathematics education: Cultural and Social Dimensions*, red. C. Bergsten, E. Jablonka & T. Wedege, Linköping: Swedish Society for Research in Mathematics Education 2010, s. 179-188.
- Statistiska Centralbyrån 2014. Statistisk årsbok 2013. Utbildning och forskning, Örebro: *Statistiska Centralbyrån*, http://www.scb.se/statistik/_publikationer/ov0904_2013a01_br_23_a01br1301.pdf [dostęp: 19.04.2015].
- Statistiska Centralbyrån 2015. Statistisk årsbok för Sverige 2014. Örebro: *Statistiska Centralbyrån*.
- Sundberg G., *Language Policy and Multilingual Identity in Sweden Through the Lens of Generation Y*, „Scandinavian Studies” 2013, 85(2), s. 205-232.
- Winsa B., *Language attitudes and social identity: Oppression and revival of a minority language in Sweden*, Applied Linguistics Association of Australia Occasional Paper 1998, No. 17.

Dlaczego nie mówią po polsku? – stosunek polskich uczniów do nauki języka ojczystego w Szwecji

Streszczenie: Artykuł jest podsumowaniem badań przeprowadzonych w marcu 2015 roku w Sztokholmie wśród dorosłych dzieci polskich imigrantów mieszkających w Szwecji. Głównym celem badań było przeanalizowanie, jakie czynniki wpływają na ich niechęć do nauki języka ojczystego i słabą znajomość tego języka w dorosłym życiu. Badania dowiodły, że informatorzy używali języka głównie w kontakcie z rodzicami i dalszą rodziną zamieszkującą w Polsce, rzadko nawet z rodzeństwem mieszkającym w Szwecji. Co więcej, satysfakcja z uczęszczania na zajęcia z języka polskiego była niska, a poczucie nieprzydatności polskiego na rynku pracy wysokie.

Słowa kluczowe: drugie pokolenie migrantów, język polski w Szwecji, język ojczysty, polska emigracja w Szwecji

Why don't they speak Polish? Ate attitude of Polish students to learning their mother language in Sweden

Summary: This paper is a summary of the sociolinguistic survey conducted in March 2015 among adult children of Polish immigrants in Sweden. The main purpose of the study was to analyze what factors influence reluctance in learning Polish and poor performance in the adult life. The study has shown that the informants used Polish mainly with their parents and relatives in Poland, rarely with their siblings. Moreover, the satisfaction from Polish classes at school was low. What is more, a sense of uselessness of the Polish language on the labor market is high.

Key words: second generation of immigrants, Polish language in Sweden, hemspråk, Polish emigration in Sweden